

BARNEVERNINGSINSTITUSJONSUTVALGET

Innspill fra Ideelt Barnevernforum (IB) basert på innspillmøte 27.09.2022

Vi har fulgt utvalget med stor interesse fra det ble nedsatt før sommeren og er glad for muligheten til å kunne komme med innspill.

Om Ideelt Barnevernforum

Ideelt Barnevernforum (IB) er et landsdekkende nettverk for 20 organisasjoner på barnevernfeltet (både små og store) som tilbyr tjenester uten profitt hensyn. Ideelle har lang erfaring fra feltet, driver institusjonstiltak for alle målgrupper og står pr i dag for om lag 25% av dagens institusjonstilbud. Foruten institusjonstiltak driver ideelle fosterhjemsvirksomhet, sentre for foreldre og barn, og hjelpetiltak i hjemmet.

Ideelles utgangspunkt er og skal alltid være hensynet til barna og deres behov gjennom mottoet «*barna først!*». Det er de vi er til for. Vi skal tilby barna og ungdommene som ikke kan bo hjemme eller i fosterhjem den samme tryggheten, stabiliteten og omsorgen som alle barn har behov for.

1. Tilstanden i barnevernets institusjonstilbud

Medlemmene i IB melder at barna som bor på institusjon i dag har mer komplekse og sammensatte hjelpebehov, mer omfattende traumer og et større smerteuttrykk totalt sett.

Med dette som bakteppe legger vi til grunn at det alltid vil være barn og unge som er i behov av et institusjonstilbud. Ja for noen barn og unge er dette det beste tilbudet i en periode av livet og som kan gi mulighet for en ny start. Det bør vi anerkjenne. Vår oppgave er å legge til rette for et best mulig tilbud i en svært sårbar periode av et barns liv.

Noen nøkkeltall om institusjonsbruken

Ferske tall vi har fått fra analyseavdelingen i Bufdir over samlet antall oppholdsdøgn i barneverninstitusjoner de siste fire år viser en jevn nedgang. Fra august 2021 til august i år er nedgangen kraftigere enn de tre foregående årene. Den samme utviklingen ser vi m.h.t. antall barn plassert i institusjon. Ved årsslutt 2017 var 915 barn i institusjon, i 2021 var det redusert til 780 og 31.juli i 2022 var 769 barn plassert i institusjon. Tall fra Oslo er ikke med. Vi mener denne utviklingen gir grunn til uro da det kan føre til at en del barn ikke får rett hjelp.

Økte egenandeler for kommunene og mulige konsekvenser for barna

Den kommunale egenandelen for en institusjonsplass har økt år for år. Fra 1.januar 2022 økte den hele 121% fra året før og utgjør nå ca kr. 5.500, - pr døgn/plass. Selv om kommunene blir kompensert gjennom økt rammeoverføring fra staten, er desverre ikke disse midlene øremerket barn og unge. Risikoen er da at andre mindre virkningsfulle tiltak velges av økonomiske grunner, institusjonslignende tiltak vokser fram og noen aktører vil kunne selge billige institusjonstjenester direkte til kommunene. Taperne blir de barna som vi erfarer trenger et trygt og stabilt institusjonstilbud av høy kvalitet.

Med ny barnevernslov, en barnevernsreform som nylig har trådt i kraft og nye kompetansekrav, vil vi betegne tilstanden på institusjonsområdet i dag som en *brytningstid* der vi ser klare utfordringer, men også mange muligheter. Her er kort oppsummert noen punkt:

- **KOMPETANSE:** Endring i barnevernloven resulterte i økte kompetansekrav for ansatte i barneverninstitusjoner. Fra 01.01.2022 må alle nyansatte ha minimum bachelorgrad i relevante fag. Vi ønsker økt kompetanse velkommen! Det gir økt kvalitet i tjenestene til det beste for barna og ungdommene. Institusjon er et hjem for barna i den perioden de bor der. Vi må da balansere det akademiske/behandlingsrettede arbeidet opp mot god omsorg og opplæring. De nye kompetansekravene har etter vår mening fått noen uheldige virkninger og dermed utfordringer for flere av våre medlemmer knyttet til vikarbruk og tilsetning av nattevakter. Det er vanskelig å skaffe folk med relevant bachelor i slike stillinger. Bruk av vikarer uten rett utdanning er fortsatt mulig men krever dispensasjonssøknad noe vi mener er unødvendig rigid.
- **FLYTTINGER:** For å forebygge feilplasseringer og dermed flere flyttinger for barn og ungdom er det viktig at man kartlegger fysisk og psykisk helse i større grad før valg av institusjon. Det kan her nevnes at manglende kartlegging før innflytting ble påpekt av Riksrevisjonen i rapporten fra 2020 «Riksrevisjonens undersøkning av om statlige myndigheter sikrer det beste for barn i barneverninstitusjoner» og i den påfølgende høringen i kontroll- og konstitusjonskomiteen. Når barn og ungdom så har flyttet inn, krever den økte kompleksiteten at instansene rundt samarbeider godt. Dette er fortsatt et utviklingsområde som bør vies stor oppmerksomhet fremover.
- **DIFFERENSIERING og AVDELINGSTØRRELSE:** IB ønsker at det vurderes om institusjonstilbudet i dag er tilstrekkelig differensiert og om noen gruppetiltak er for store. Pr i dag er gruppetiltakene stort sett basert på at det skal bo fire barn i hver avdeling. Vi erfarer at mange av barna som trenger institusjonstilbud ikke kan bo i for store gruppetiltak.
- **SAMMEN OM FAGUTVIKLING:** Bufetat har etablert egne spisskompetansemiljøer på ulike fagområder, - til sammen seks innen barnevernet. Ideelle aktører har i varierende grad fått anledning til å koble seg på kompetansearbeidet etter en tid. Det er ønskelig at alle ideelle institusjoner får tilgang til spisskompetansemiljøene. Før barnevernreformen i 2004 fikk de ideelle institusjonene anledning til å delta i og gjennomføre kompetansesatsinger på lik linje med de offentlige institusjonene. Det er grunn til å peke på at ulik tilgang til kompetansesatsinger kan føre til ulikheter i kvalitet over tid. De ideelle har i dag betydelig kompetanse og erfaring innenfor fagfeltet, en kompetanse vi gjerne deler og ønsker å videreutvikle i tett samhandling med våre fagmyndigheter.

2. utfordringer vi mener utvalget burde legge vekt på

I Barneombudets undersøkelser av barn som bor i barneverninstitusjoner (2020), fremkommer det at mange av barna opplever seg som stempet og litt på utsiden av samfunnet. Vi må tenke på hvordan vi beskriver institusjon. Det gjør noe med barna og ungdommene. Det bør videre drøftes på hvilken måte stigmaet knyttet til institusjonsopphold kan reduseres og omdømmet knyttet til begrepet institusjon kan endres.

Vi anbefaler utvalget å se nærmere på følgende momenter:

- **BEDRE SAMHANDLING:** Vektlegge behovet for samhandling mellom barnevernsinstitusjon og psykiatri, spesialisthelsetjeneste og kommunal helsetjeneste, – men også andre tilbud som skole. Helsetilbudene må være enkelt tilgjengelig for barn i institusjon, og både psykisk og fysisk helse og behandling må være en integrert del av tilbudet til barna som bor i institusjon.
- **FOSTERHJEM-INSTITUSJON:** Vurdere behovet for endring i lovhjemler for plassering utenfor hjemmet slik at det legges bedre til rette for bruk av både fosterhjem og institusjon. Slik kan man i større utstrekning få til en hybridløsning mellom fosterhjem og institusjon (TO-base løsninger) som spesielt de yngste barna kan ha nytte av.
- **STYRKET RÅD OG VEILEDNING:** I saker der kompleksiteten blir stor, er det behov for styrket råd og veiledning f.eks. fra spesialisthelsetjeneste og evt. statsforvalter.

15 av våre 20 medlemmer driver institusjonstiltak med enheter spredt over hele landet og som dekker alle målgrupper. De står med begge beina midt i institusjonshverdagen og er med det tett på barna og deres behov. Med et slikt utsiktspunkt erfarer de hva som må være på plass, hva som virker og kjennetegner et godt institusjonstilbud. Her er mye å hente av god praksis som vi anbefaler utvalget å utforske nærmere.

Vi ønsker utvalget velkommen til å besøke institusjoner drevet av ideelle aktører!

Arbeidsutvalget i IB

May Lisbeth Smeby, Heidi Brynhildsen, Asbjørn Sagstad, Anne-Lena Brustad, Mona Spakmo

www.ideelle.no